

Viimeinen oljenkorsi: kuinka *Avain* sittenkin syntyi

Kirjallisuudentutkijain Seuran hallitus käynnisti hankkeen kirjallisuudentutkimuksen aikakauslehden perustamiseksi Kai Mikkosen puheenjohtajakaudella 2000–2003. Tarkoituksena oli, että lehti jatkaisi seuran maineikkaan vuosikirjan vuonna 1929 alkanutta julkaisutoimintaa kotimaista kirjallisuudentutkimusta paremmin palvelevassa muodossa.

Suunnitelmasta oli kuitenkin pitkä matka toteutukseen. Seuran uuden hallituksen päätettäväksi tuli, kantaako se yrityksestä vastuun. Aloittaessani seuran puheenjohtajana vuonna 2003 tiesin hyvin, ettei lehden perustaminen tulisi olemaan helppoa. Huhun mukaan lehteä oli aiemminkin yritetty perustaa siinä kuitenkaan onnistumatta, mikä ei kasvattanut luottamustani hankkeen menestymiseen tälläkään kertaa. Kohtasimme myös jonkin verran muutosvastarintaa vanhemman tutkijasukupolven taholta.

Hallitus oli kuitenkin yksimielinen siitä, että lehtihanketta jatketaan. Katsoimme lehtimuodon palvelevan tutkijoita vuosikirjaa paremmin: lehti tarjoaisi lisää tilaa artikkeleille, katsauksille, arvosteluille ja erilaisille sisällöllisille kokeiluille ja mahdollistaisi myös englanninkielisten numeroiden julkaisemisen kansainvälisesti merkittävistä aiheista. Uskoimme, että lehti kykenisi lisäämään kotimaisen kirjallisuudentutkimuksen näkyvyyttä monin tavoin.

Työläimmäksi tehtäväksi osoittautui odotetusti lehden rahoituksen hankkiminen. Suomen Akatemia myönsi hankkeelle valtionavustuksen tammikuussa 2004, mutta se riitti vain pesämunaksi, sillä rahoitustarve oli lähes nelinkertainen myöntöön nähden. Lehdestä oli tehtävä neljä kertaa vuodessa ilmestyvä kausijulkaisu verotuksellisista syistä ja siksi, että seura voisi myöhemmin anoa opetusministeriön kulttuurilehtitukea. Kirjoitin hakemuksia eri säätiöihin, jotka onneksi ymmärsivät hankkeen arvon. Lisäksi Akatemia korotti rahoitustaan ja SKS myönsi pienehkön summan lehden perustamista varten. Olimme kiitollisia kaikesta saamastamme taloudellisesta tuesta, mutta rahoitus riitti toistaiseksi vain kahden ensimmäisen numeron toimittamiseen.

Hallitukselle tuli kiire tehdä päätöksiä keväällä 2004, koska Akatemian valtionavustus oli käytettävä vuoden loppuun mennessä. Koska seuralla ei ollut rahoitusta edes lehden neljään ensimmäiseen numeroon, halusin mittauttaa jäsenistön kannatuksen hankkeelle seuran sääntömääräisessä vuosikokouksessa 23. huhtikuuta 2004. Asia kiinnostikin jäseniämme, sillä kokouksessa oli paikalla ennätykselliset 40 henkeä. Kerroin kokoukselle lehden perustamiseen liittyvistä riskeistä. Tampereen yliopiston professori emeritus Yrjö Varpio, jonka seura kutsui kokouksessa kunniajäsenekseen, halusi vielä varmistaa,

oliko meillä kuitenkin rahoitus vuonna 2004 julkaistavaa kahta numeroa varten. Vastaus oli myönteinen, ja seuranneessa äänestyksessä miltei kaikki kannattivat lehden perustamista. Äänestyspäätös merkitsi seuran siirtymistä uuteen aikakauteen. Minut ja Kai Mikkonen valittiin lehden ensimmäisen, marraskuussa ilmestyvän näytenumeron toimittajiksi. Joulukuussa ilmestyvän kakkosnumeron tulisivat toimittamaan Eila Rantonen ja Tuula Piikkilä Tampereen yliopistosta. Lehden ulkoasun suunnitteli Tapio Kovero, ja toimitussihteeriksi palkattiin Heta Muurinen.

Perustamispäätös merkitsi kuitenkin sitä, että olimme jälleen hankalan tilanteen edessä vuodenvaihteessa 2004–2005. Olimme saaneet Alfred Korde-linin säätöiltä luvan käyttää meille erääseen toiseen tarkoitukseen myönnetyn apurahan lehden julkaisutoiminnan kehittämiseen, mutta tarvitsimme vielä lisärahoitusta saadaksemme kaikki vuoden 2005 numerot julkaistua. Rahojen niukkuudesta kertoo se, että luovuimme Kai Mikkosen kanssa lehden toimituspalkkiosta, koska kaikki pienimmätkin summat oli säästettävä lehtä varten. Järjestin 18. maaliskuuta 2005 neuvoo-antavan kokouksen, johon kutsuin seuran hallituksen lisäksi lehden toimitusneuvoston jäsenet. Jotkut kutsuivat sitä kriisikokoukseksi. Osallistujia oli kokouksessa vähän, eikä kenelläkään ollut ehdottaa mitään hyödyllistä. Kaatuisiko lehti siis jo heti synnyttyään?

Onneksi seuran sihteeri Katja Seutu keksi patistaa minua neuvottelemaan uudelleen SKS:n kanssa. Päätimme kysyä mukaan kotimaisen kirjallisuuden professorin Pirjo Lyytikäisen vahvistaaksemme delegaatiomme arvovaltaa. Saimme audienssin, ja tapasin SKS:n pääsihteerin Tuomas M. S. Lehtosen tämän työhuoneessa yhdessä professori Lyytikäisen kanssa. En kokenut jännittävänä tapaamista, vaikka kyse olikin viimeisestä oljenkorresta. Silti kokouksen päätyttyä onnuin hetken, koska vasen jalkani oli ehtinyt puuttua kauttaaltaan tunnottomaksi istuttuani liikahtamatta koko keskustelun ajan.

Jäimme odottamaan päätöstä toiveikkaana, koska itsenäistyminen SKS:n holhouksesta olisi edullista kummallekin taholle. Olimme huojentuneita ja kiitollisia saadessamme pian viestin siitä, että SKS myönsi puuttuvan rahoituksen. Vuosikirja oli muuttunut neljä kertaa vuodessa ilmestyväksi kausijulkaisuksi.

Klaus Brax